

گروه‌بازی

درباره‌ی کار گروهی بیشتر بخوانیم

گروه‌بندی کنید

در قدم اول برای انجام کار گروهی دانش‌آموزان را گروه‌بندی کنید. انتخاب اعضای هر گروه باید تصادفی باشد تا افراد با توانمندی‌های متفاوت در کنار هم قرار بگیرند. اسامی گروه‌ها و اعضای آن‌ها را تهیه کنید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. می‌توانید در کنار فهرست اسامی، جدولی را هم برای درج فعالیت‌ها و امتیازدهی به گروه‌ها تهیه کنید. به این ترتیب، هر هفته یا هر ماه نموداری از عملکرد گروه‌ها در اختیار بچه‌ها قرار می‌گیرد تا بدانند که سطح کیفیت کارهایشان در چه حدی بوده است. با این روش، حس رقابت را نیز در آن‌ها افزایش می‌دهید.

نقش هر یک از اعضا را در گروه تعیین کنید

یکی از مهم‌ترین کارهایی که لازم است برای شروع فعالیت‌های گروهی انجام دهید، تقسیم نقش‌هاست. گروه‌ها به سرپرست، سخنگو، نویسنده و تنظیم‌کننده‌ی اطلاعات احتیاج دارند. با در نظر گرفتن توانایی‌های دانش‌آموزان و با کمک خود آن‌ها نقش هر فرد را در گروه تعیین کنید.

قوانین را تدوین کنید

برای اینکه تمام گروه‌های حاضر در کلاس فعالیت‌ها و وظایفشان را به‌درستی انجام دهند، قوانین ثابتی نیاز دارند؛ مثل قانون تقسیم کار مساوی، لزوم شرکت در جلسه‌های گروهی، وفادار بودن به زمان، ارائه‌ی گزارش منظم. باور کنید انجام تمام این کارها در کلاس به زمان زیادی احتیاج ندارد، ولی تأثیر آن بر دانش‌آموزان و روند فعالیتشان در گروه بسیار زیاد است!

با اعضای گروه تدریس کنید

برای تدریس هر یک از مباحث کتاب، گروهی را انتخاب کنید. از آن‌ها بخواهید از قبل درباره‌ی آن درس مطالعه کنند و خودشان نحوه‌ی تدریس و مسئولیت هر یک از اعضا را در این برنامه تعیین کنند. حتی امکانات موجود در کلاس را در اختیارشان بگذارید و در آن‌ها برای انجام این کار انگیزه ایجاد کنید. یادتان باشد که تدریس توسط خود دانش‌آموزان، یادگیری را آسان‌تر و شیرین‌تر می‌کند و به آن‌ها اعتماد به نفس می‌دهد.

تعیین هدف لازم است

فرض کنید درباره‌ی کلاس علوم صحبت می‌کنیم. به هر حال این درس پر از فعالیت‌هایی است که می‌توان گروهی انجام داد. خوب، باید اهداف مورد نظر برای گروه‌های حاضر در کلاس علوم مشخص شوند. قرار است در طی انجام آزمایش‌ها و مشاهده‌ها به چه نتایجی برسند؟ هدف از انجام آن آزمایش چیست؟ این موارد باید قبل از شروع فعالیت گروهی بررسی و تعیین شوند. وقتی اهداف مشخص باشند، گروه‌ها بدون سردرگمی کارشان را با نظارت معلم به‌بهرترین شکل انجام خواهند داد.

عاطفه فرهادی کارشناس ارشد ادبیات

جهان امروز جهانی تعاملی و انسانی موجودی اجتماعی است که در ارتباط با دیگران به تکامل می‌رسد. انجام فعالیت‌های گروهی در هر بستری فایده‌های زیادی دارد و نتایج حاصل از آن هم مطلوب است. بنابراین، داشتن مهارت کافی برای انجام فعالیت‌های گروهی ضروری است. بی‌تردید دوران کودکی و نوجوانی زمان خوبی است برای اینکه بتوانیم انسان را آماده‌ی انجام فعالیت‌های گروهی در آینده کنیم، زیرا ذهن بچه‌ها در این سن برای پذیرش بسیاری از صفات و مهارت‌های فردی و اجتماعی، از هر زمان دیگری آماده‌تر است و بدون شک مدرسه یکی از مهم‌ترین مکان‌هایی است که می‌تواند در بارور کردن صفات و مهارت‌های فردی و اجتماعی در بچه‌ها نقش ویژه‌ای ایفا کند.

کار گروهی را به کلاس بیاورید

اگر به کار گروهی و فایده‌های آن اعتقاد دارید، همواره سعی کنید در هر شرایطی فضای کلاس را برای انجام فعالیت‌های گروهی آماده کنید. برای شروع، برنامه‌ریزی کنید و در این مسیر از دانش‌آموزان هم کمک بگیرید. لازم است یادآوری کنیم که به‌خاطر محدود بودن وقت کلاس، برنامه‌ریزی‌ها برای فعالیت‌های گروهی باید در زمان مشخصی اتفاق بیفتد تا به برنامه‌ی تدریس آسیبی نرسد.

کار گروهی در بستر فضای مجازی

تقویت مهارت کار گروهی در فضای مجازی مسئله‌ای دشوار اما قابل انجام است. در این بخش، ابزاری که فعالیت گروهی را پیش می‌برد، بسترهای کلاس‌های مجازی است. برخی از این بسترها امکان تشکیل گروه‌های کوچک را برای کاربران فراهم کرده‌اند. به این ترتیب می‌توان گروه‌های کوچک دانش‌آموزی را در زیر مجموعه‌ی گروه اصلی (که کل اعضای کلاس را در بر می‌گیرد) قرار داد. معلم دانش‌آموزان را گروه‌بندی و به این زیر مجموعه‌ها هدایت می‌کند. با توجه به عنوان درس و موضوعی که معلم در اختیار گروه‌ها قرار می‌دهد، دانش‌آموزان درون گروه‌های خودشان تبادل اطلاعات، و بحث و گفت‌وگو می‌کنند. تمام فعالیت‌های این گروه‌ها تحت نظارت معلم اتفاق می‌افتند. معلم برای ایجاد دسترسی‌های لازم (مثل امکان گفت‌وگو یا استفاده از تخته‌ی مجازی) در گروه‌ها، یک نفر را انتخاب می‌کند و از طریق او به سایر اعضای گروه دسترسی می‌دهد. بعد از اینکه بچه‌های گروه درباره‌ی موضوع مورد نظر به جمع‌بندی رسیدند، به جمع کلاس برمی‌گردند و یک نفر به نمایندگی از بقیه‌ی اعضا، نتایج کار را در قالب کنفرانس، با عکس یا نقاشی به هم‌کلاسی‌ها و معلم ارائه می‌کند. زمان انجام فعالیت‌های گروهی در این بستر را هم معلم تعیین می‌کند. دیگر فعالیت‌های گروهی را که خارج از زمان آموزش اتفاق می‌افتند و نتایج آن‌ها در کلاس ارائه می‌شوند، بهتر است والدین مدیریت کنند. به این ترتیب که معلم از قبل درباره‌ی نحوه‌ی انجام فعالیت‌های گروهی با والدین گفت‌وگو کند، روش کار را به آن‌ها توضیح دهد و از آن‌ها برای پیشبرد موضوع کمک بگیرد. زیرا کنترل و مدیریت دانش‌آموزان در زمان‌های غیر درسی و خارج از شرایط کلاس دشوارتر است. اگر والدین بتوانند در این زمینه با معلم همکاری خوبی داشته باشند، می‌توان انتظار داشت کار گروهی در بیرون از کلاس هم با موفقیت پیش برود.

فرصتی برای بحث‌های گروهی ایجاد کنید

لازم است بچه‌ها در قالب گروه‌های کلاسی با هم درباره‌ی موضوعات مطرح‌شده گفت‌وگو کنند. این کار باعث می‌شود آن‌ها مهارت ابراز عقیده و استدلال را بیاموزند. پس برایشان فرصتی ایجاد کنید که هم در درون گروه و هم با گروه‌های دیگر بحث کنند. دقت کنید که روند گفت‌وگوهای گروهی باید توسط معلم کنترل و هدایت شود تا بچه‌ها وارد مسائل فرعی و حاشیه‌ای نشوند.

گروهی ارزشیابی کنید

یکی از مهم‌ترین کارهایی که معلم انجام می‌دهد ارزیابی فعالیت‌ها و آموخته‌های دانش‌آموزان است. این فرایند می‌تواند به صورت فردی باشد؛ مثلاً از تک‌تک اعضای گروه امتحان بگیرید و یادگیری آن‌ها را بسنجید، یا اعضای گروه از همدیگر آزمون بگیرند. در شکل سوم هم می‌توان از اعضای گروه برای بررسی آزمون و نمره‌دهی کمک گرفت، به این ترتیب که کلید سؤالات را در اختیارشان قرار دهید و از آن‌ها بخواهید آزمون را تصحیح کنند که گرفته شده است. البته ارزشیابی گروهی می‌تواند شکل‌های دیگری هم داشته باشد؛ مثلاً یک گروه از گروه دیگر امتحان بگیرد. یا دانش‌آموزان برای سؤالات مطرح‌شده پاسخ‌نامه‌ی گروهی تهیه کنند که در این صورت نمره‌ی کسب‌شده در کارنامه‌ی گروه درج می‌شود.

بروز مشکلات و راه‌حل آن

خب، در زمان انجام فعالیت‌های گروهی بروز برخی مشکلات طبیعی است. بچه‌ها وقتی دچار مشکل می‌شوند، بی‌درنگ از والدینشان کمک می‌خواهند. ورود والدین ممکن است با جانب‌داری و قضاوت یک‌طرفه‌ی آن‌ها همراه باشد که این امر تشنج و بحران درون گروه را بیشتر می‌کند. در این مواقع بهترین کار این است که دو طرف ماجرا مسئله را با معلم در میان بگذارند و از ایشان بخواهند که تصمیم نهایی را اتخاذ کند. راه دیگر این است که گروه بر اساس برنامه‌ریزی، جلساتی را برای حل مشکلات و ابهامات تشکیل بدهند. بهتر است دو طرف اصلی ماجرا دست از بهانه‌جویی و مخالفت بردارند و به حرف‌ها و توصیه‌های دیگران خوب گوش بدهند. به این ترتیب با کمک معلم و گفت‌وگوهای گروهی ابهامات و مشکلات به‌وجودآمده برطرف خواهند شد.

سخن پایانی

به هر حال، تمام آنچه گفته شد، تنها بخشی از ظرافت‌های کار گروهی بود و قطعاً کار گروهی باید از جنبه‌های زیادی بررسی شود، اما در هر صورت مهم این است که انجام فعالیت‌های گروهی در کلاس سازنده و کارآمد است و بچه‌ها در طی فعالیت‌های گروهی مهارت‌های زیادی را کسب می‌کنند؛ از جمله سخنوری، انتقاد کردن، استدلال آوردن، مشارکت و مشورت، کسب اعتمادبه‌نفس، مسئولیت‌پذیری، صبوری، قانون‌مداری و دوری از منفعت‌طلبی. معلمان عزیز باید توجه داشته باشند که با برقراری نظم، کنترل و هدایت دقیق بچه‌ها، تشکیل جلسه و گفت‌وگوهای مفید با گروه‌ها، می‌توانند فرایند کار گروهی را برای خودشان و دانش‌آموزان جذاب‌تر کنند.